

Bài 2

LỊCH NÔNG VỤ TRỒNG VÀ CHĂM SÓC CA CAO

Kiến thức cơ bản

1. KHÁI NIỆM, Ý NGHĨA VÀ LỢI ÍCH CỦA VIỆC LÊN LỊCH NÔNG VỤ

Khái niệm – ý nghĩa:

Lịch nông vụ là bản kế hoạch sản xuất nông nghiệp, dự kiến được các công việc sẽ thực hiện trong từng năm hoặc trong từng thời kỳ sinh trưởng.

Lịch nông vụ minh họa/biểu hiện các thời điểm xảy ra các hoạt động sản xuất nông nghiệp trong năm của địa phương như trồng, chăm sóc, thu hoạch. Nó cũng phản ánh diễn biến thời tiết, sâu bệnh hại, và thể hiện nhu cầu lao động, vật tư nông nghiệp, và các yêu cầu khác.

Lợi ích:

Lên lịch nông vụ sẽ giúp nông dân:

- Biết trước được thời gian thích hợp để chăm sóc cây trồng và cung cấp vật tư nông nghiệp kịp thời.
- Biết trước thời điểm nào bận rộn, thời điểm nào cần chuẩn bị kinh phí mua vật tư.
- Dự kiến được những khó khăn để có biện pháp giải quyết
- Lên kế hoạch sản xuất nông nghiệp trong năm, góp phần hỗ trợ việc trồng ca cao đạt hiệu quả kinh tế.

2. XÂY DỰNG LỊCH NÔNG VỤ TẠI ĐỊA PHƯƠNG (CLB)

Lên lịch nông vụ: Gồm 4 bước chính.

- Bước 1: Kẻ bảng phân chia thời gian trong năm.
- Bước 2: Thu thập thông tin về thời tiết, các hoạt động sản xuất nông nghiệp.
- Bước 3: Phân tích.
- Bước 4: Hoàn thiện.

Thực hiện lên lịch nông vụ

Bước 1: Kẻ bảng phân chia thời gian trong năm theo mẫu

Bước 2: Thu thập thông tin về thời tiết, các hoạt động sản xuất nông nghiệp, lễ hội ..., và điền thông tin vào bảng.

Ví dụ: Lịch nông vụ hoàn thiện

NHÓM ĐIỀU	THÁNG	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
THỜI TIẾT		Sunny	Sunny	Sunny	Cloudy	Cloudy	Cloudy	Cloudy	Cloudy	Cloudy	Cloudy	Sunny	Sunny
CÂY ĐIỀU		Thu hoạch	Thu hoạch	Thu hoạch	Thu hoạch	Thu hoạch	Thu hoạch	Thu hoạch	Thu hoạch	Thu hoạch	Thu hoạch	Thu hoạch	Thu hoạch
LỄ HỘI		Tết	8-3	30-4	8-5	1-6	2-9	Trùng Cửu				22-12	
CACAO		Khai trương SAT	Thiết lập Bón Trồng	Bón Trồng	Trồng cây	Trồng cây	Trồng cây	Trồng cây	Trồng cây	Trồng cây	Trồng cây	Trồng cây	Trồng cây

a) Xác định sự phân bố thời tiết trong năm: Thời điểm bắt đầu và chấm dứt mưa, thời điểm mưa nhiều, ngập úng và nắng hạn.

b) Tóm tắt các công việc và thời điểm cần làm khi canh tác ca cao (Năm thứ nhất)

* Chuẩn bị đất, vật liệu sản xuất:

- Làm cỏ, đốn bỏ cây không cần thiết, chuẩn bị dụng cụ sản xuất...
- Thực hiện trước khi trồng (TKT): 1- 2 tháng.

* Thiết kế vườn:

- Xác định mật độ, khoảng cách và các vị trí có thể trồng ca cao trong vườn.
- Thực hiện TKT khoảng 1 tháng.

* Chuẩn bị vật tư:

- Gõm cây giống (ca cao, cây che bóng chắn gió), phân, thuốc,.
 - Thực hiện khoảng TKT 1 tháng hoặc càng sớm hơn càng tốt.
 - * Trồng cây che bóng, chắn gió: Thực hiện ít nhất TKT 1 tháng.
 - * Đào hố, xử lý hố trồng ca cao: Thực hiện TKT: 20 ngày.
 - * Nhận và bảo dưỡng cây giống ca cao: Thực hiện TKT: 10 -15 ngày
 - * Đặt cây ca cao xuống hố: Thời điểm phù hợp nhất để trồng ca cao là đầu mùa mưa, sau khi có vài cơn mưa đầu mùa, vì trồng vào thời điểm này sẽ giúp cây lớn nhanh, giảm sâu bệnh nhưng có thể thiếu nước do mưa không đều. Do đó cần lưu ý vấn đề tưới nước cho cây. Đây là hoạt động cần ưu tiên làm sớm để giúp ca cao có điều kiện phát triển tốt và tăng khả năng chống chịu qua mùa khô.
 - * Quản lý nước: Ca cao mới trồng cần được cung cấp đủ nước, thường xuyên. Nếu để hạn lâu quá cây sẽ bị chết. Nếu bị úng cần làm rãnh thoát nước ngay vì ca cao không chịu úng quá 5 ngày.
 - * Bón phân: Trong giai đoạn trồng mới, thông thường bón hàng tháng hoặc 2 tháng bón 1 lần, tránh bón vào những tháng khô thiếu nước tưới hoặc lúc mưa quá nhiều.
 - * Làm bồn, tủ gốc: Thực hiện vào cuối mùa mưa đầu mùa khô.
 - * Tia chổi vượt, cắt bỏ dây ghép: Được thực hiện thường xuyên từ ngay sau khi trồng cho đến hết năm.
 - * Hãm ngọn: Thường ở tháng thứ 4 đến tháng thứ 6 sau trồng.
 - * Quản lý sâu bệnh hại: công việc này cần được thực hiện thường xuyên trong cả mùa khô và mùa mưa. Đặc biệt chú ý mối, sâu đất xuất hiện gây hại trong thời gian giao mùa (cuối mùa khô, đầu mùa mưa) và các bệnh nấm xuất hiện trong mùa mưa.
 - * Quản lý bóng che: bao gồm các việc kiểm tra và chỉnh sửa túp che, tia bớt hoặc trồng thêm cây che bóng, sửa cọc và dây cố định cây. Công việc này cần được thực hiện thường xuyên trong cả mùa khô và mùa mưa.
- c) Xác định công việc và thời điểm cần phải làm cho các cây trồng chủ lực tại địa phương: Bao gồm tất cả công việc như làm cỏ, tưới nước, bón phân, xử lý ra hoa - trái, quản lý sâu bệnh, thu hoạch
- d) Xác định các thời điểm diễn ra sự kiện lễ hội, ngày Tết tại địa phương.
- e) Và các thời điểm bận rộn của các hoạt động kinh tế khác như chăn nuôi, buôn bán...

Bước 3: Xác định khó khăn

Căn cứ vào bảng lịch nông vụ đã xây dựng tiến hành:

1. Xác định khó khăn:

- Là các thời điểm mà nông dân quá bận rộn phải làm cùng một thời gian
- Hoặc cần mua quá nhiều vật tư, cần nhiều tiền mặt cùng 1 lúc.
- Cần nhiều công lao động đưa đến tình trạng thiếu công.

2. Các giải pháp khắc phục:

- a) Điều chỉnh công việc: Bố trí lại những công việc không cấp thiết vào thời điểm khác trong năm.
- b) Biện pháp khác: Đối với những công việc không bố trí vào thời điểm khác được thì phải có biện pháp khác:
- Về tài chính: Tìm kiếm, tận dụng các nguồn thu nhập, chuyển các khoản chi tiêu chưa cần thiết sang thời điểm khác, vay ngân hàng, người thân, mua chịu của nhà cung cấp vật tư...
 - Về lao động: Chọn nguồn lao động phù hợp như bố trí lao động trong gia đình, thuê thêm nhân công

Bước 4: Hoàn thiện lịch nông vụ

Qua kết quả đã thảo luận và thống nhất, lịch nông vụ được hoàn chỉnh cho phù hợp tại địa phương. ... và được vẽ lại trên giấy lớn.

3. CÁCH SỬ DỤNG LỊCH NÔNG VỤ _____

Lịch nông vụ:

- Được xây dựng trước hàng năm hoặc trước từng thời kỳ sinh trưởng của cây ca cao (ví dụ: thời kỳ trồng mới, thời kỳ kiến thiết cơ bản, thời kỳ cho trái).
- Được dùng để:
 - * Nhắc nhở bà con nông dân các công việc cần phải làm trong tháng tới.
 - * Thảo luận với nông dân của CLB/địa phương trong việc lên lịch tập huấn, trồng và chăm sóc ca cao phù hợp
 - * Nêu ra những khó khăn sẽ gặp phải và đưa ra thảo luận chia sẻ với nhau cách khắc phục.
- Và được treo trong lớp học nông dân để tập huấn viên (THV), các hộ nông dân, kỹ thuật, giám sát sử dụng lịch này theo dõi, dự tính và điều chỉnh các công việc cần làm một cách hợp lý.

Kế hoạch bài giảng

1. THÔNG TIN CHUNG _____

1. Mục tiêu bài: Sau bài học này nông dân có thể:

- Kể ra các việc cần phải làm để trồng và chăm sóc ca cao
- Bố trí thời gian thích hợp để thực hiện các việc này vừa đảm bảo yêu cầu kỹ thuật, tình hình tài chính và lao động của gia đình

2. Địa điểm: Nhà nông dân

3. Vật liệu, dụng cụ:

- Giấy A 1: 15 - 20 tờ hoặc giấy Ao: 10 tờ
- Bút lông dầu các màu (đen, đỏ, xanh) 12 cây
- Thẻ màu 20 – 30 thẻ
- Kéo cắt giấy: 1 cái/nhóm
- Bảng lịch nông vụ của cây cacao (chuẩn bị sẵn)
- Tài liệu giảng gồm: Kiến thức cơ bản, kế hoạch bài giảng, bảng lật.

4. Tổng thời gian: 220 phút kể cả thời gian giải lao.

2. CÁC BƯỚC TIẾN HÀNH TẬP HUẤN _____

THỜI LƯỢNG	NỘI DUNG	TIẾN TRÌNH THỰC HIỆN
10 phút	1. Giới thiệu bài học:	- THV dẫn nhập bài học. Có thể sử dụng bài thơ: - Tháng 1 là tháng trồng khoai - Tháng 2 trồng đậu tháng 3 trồng cà. - Tháng tư cây vỡ ruộng ra - Tháng 5 xuống giống mưa sa đầy đồng - Ai ai cũng vợ cũng chồng - Chồng cày vợ cấy trong lòng vui thay. - Bài thơ nói lên lịch công việc đồng áng tại địa phương. Và ca cao cũng vậy, cũng có lịch công việc của ca cao. - THV nêu bài học, mục tiêu, và nội dung chính
10 phút	2. Khái niệm & Lợi ích của việc lên lịch nông vụ	Hỏi đáp: - Các câu hỏi gợi ý: 1. “Lịch nông vụ là gì?” 2. “Lịch nông vụ đem lại lợi ích thế nào cho người sản xuất?” - THV điều hành thảo luận và đúc kết nội dung
10 phút	3. Hướng dẫn lên lịch thời tiết	- Dựa trên biểu kẻ sẵn THV giải thích cách kẻ. - Đặt câu hỏi “Khi nào bắt đầu mưa, khi nào bắt đầu nắng? Khi nào mưa nhiều, khi nào có tiểu hạn?” - Thông tin từ HV sẽ vẽ/ghi lên biểu kẻ sẵn.
10 phút	4. Liệt kê các công việc cần làm khi trồng và chăm sóc cacao	Thảo luận nhóm lớn: <u>Câu hỏi:</u> “Từ tháng 1 đến tháng 12, ta cần phải làm những gì để trồng & chăm sóc ca cao?” - THV điều hành thảo luận và đúc kết nội dung - THV bổ sung thêm những hoạt động mà học viên chưa biết (dựa trên tài liệu Kiến thức cơ bản)
20 phút	5. Lên lịch nông vụ ca cao	Làm mẫu: THV lên lịch nông vụ cây ca cao - Dựa vào các công việc đã liệt kê - Thảo luận thời điểm thực hiện - Thống nhất thời điểm và ghi thẻ màu dán trên bản mẫu. * Tiếp tục lên lịch các ngày lễ hội trong năm
40 phút	6. Lên lịch nông vụ tại địa phương. (lịch nông vụ của cây trồng chủ lực & ngày lễ hội)	Thảo luận nhóm nhỏ: <u>Chia nhóm</u> theo kết quả trả lời câu hỏi sau: “Cây trồng chính ở địa phương là những loại cây gì?” - Số nhóm tùy theo cây trồng chính tại địa phương. Lưu ý: chọn những người có trồng cùng loại cây xếp thành 1 nhóm - Phân phát giấy màu, bút lông. <u>Nêu yêu cầu:</u> - Mỗi nhóm thảo luận và nêu công việc từ đầu năm đến cuối năm (Có cả những ngày lễ, hội) - Viết trên giấy màu (Mỗi việc/1 giấy) - Gắn các giấy màu này lên Lịch kẻ sẵn - Mỗi nhóm làm lịch công việc một cây trồng chính.

15 phút	Giải lao	
45 phút	7. Kiểm tra kết quả thực hành	Báo cáo kết quả: - Từng nhóm trình bày lịch nông vụ của nhóm - Dùng các câu hỏi dưới đây để thảo luận kết quả của mỗi nhóm <u>Câu hỏi</u> “Lịch nông vụ của cây trồng này đã đúng thực tế chưa?” “Có cần điều chỉnh, bổ sung gì không?” - THV đúc kết, tiếp tục sang nhóm kế.
30 phút	8. Xác định khó khăn, suy nghĩ giải pháp khắc phục	Sau khi có được bảng lịch nông vụ - THV đặt câu hỏi thảo luận - Nhìn vào lịch thời vụ anh chị thấy tháng nào bận rộn nhất? hay có khó khăn nào khác không? - Trong tháng đó, đối với “lúa/cây công nghiệp chính.” công việc nào là bắt buộc phải làm không thể làm trễ hơn hoặc làm sớm hơn?” - Trong tháng đó, đối với ca cao, công việc nào bắt buộc phải làm, không thể dời được? - Trong tháng này, đối với lúa/cây công nghiệp chính, cacao, những việc nào có thể làm sớm hơn hay trễ hơn mà không sai kỹ thuật. - Điều chỉnh các công việc này sang thời điểm ít bận rộn hơn? - Việc điều chỉnh này có lợi gì? (về tiền mặt, về lao động) - THV đúc kết và trình bày cách xác định khó khăn
10	9. Hoàn thiện lịch nông vụ.	Thảo luận nhóm: Các nhóm điều chỉnh lại lịch nông vụ theo các giải pháp đề xuất
10 phút	10. Cách sử dụng	Hỏi đáp: Câu hỏi: - Lịch nông vụ sẽ được xây dựng vào lúc nào? - Được sử dụng như thế nào? - Những ai dùng đến lịch nông vụ và nó được treo ở đâu? - THV lần lượt thảo luận từng câu hỏi và kết luận
10 phút	11. Củng cố bài	- THV đánh giá buổi học dựa vào mức độ quan tâm và sự tiếp thu của HV trong buổi học và dựa vào sự phản hồi của HV qua các câu hỏi sau: - Tại sao cần có lịch nông vụ? - Xây dựng lịch nông vụ trồng và chăm sóc ca cao bao gồm những bước nào? - Khi xây dựng lịch nông vụ cần lưu ý gì? - THV giải thích lại những phần chưa rõ.
	12. Đánh giá buổi tập huấn	Đánh giá và kết thúc.

LỊCH NÔNG VỤ

LỊCH NÔNG VỤ CHO CA CAO GIAI ĐOẠN TỪ 18 THÁNG TUỔI TRỞ LÊN												
GIAI ĐOẠN												
		Ra hoa								Thu hoạch		
	Mức độ											
	NHIỀU											
	TRUNG BÌNH											
	ÍT											
LƯỢNG MƯA	không	không	không	ít	TB	TB	KHÁ	có hạn	nhiều	nhiều	ít	không mưa
	T.1	T.2	T.3	T.4	T.5	T.6	T.7	T.8	T.9	T.10	T.11	T.12
GIAI ĐOẠN RA HOA												
THU HOẠCH												
TỈA CÀNH												
LÀM BÓN												
TƯỚI NƯỚC												
BÓN PHÂN												
QUẢN LÝ SÂU												
QUẢN LÝ BỆNH												
CHĂM SÓC KHÁC												